

aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
2279238

DATUM D&H VERGADERING
4 juni 2024

ONDERWERP

onderwerp Biodiversiteit

Geachte leden,

Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken aanpak biodiversiteit binnen Delfland, het betreft zowel de voortgang tot nu toe als het plan van aanpak voor 2024 e.v. De brief is zelfstandig leesbaar, bijlage 1 geeft verdere verdieping.

In 2024/2025 brengen we met behulp van verschillende ambitieniveaus de organisatorische en financiële consequenties in beeld voor vijf onderwerpen, te weten: natuurrijke keringen, droge ecologische zones, biodiversiteit in projecten, samenwerken blauwgroen netwerk en monitoring. Deze brief beschrijft waar we nu staan en is informatief van aard. Begin 2025 gaan we met u in gesprek over het ambitiekader voor herstel van biodiversiteit. Eind 2025 leggen we de vertaling hiervan naar kaders voor uitvoering, waaronder financiën, ter besluitvorming aan u voor.

1. Delfland en biodiversiteit

1.1 Doelen Biodiversiteit

Afgelopen jaren is het besef dat het versterken van de biodiversiteit belangrijk is enorm gegroeid, ook binnen Delfland. Delfland committeerde zich via een [partnerschap](#) aan het [Deltaplan Biodiversiteitsherstel](#) (D&H besluit 12 december 2019) en Delfland is in 2021 aan de slag gegaan met het verankeren van biodiversiteit door middel van het Actieplan biodiversiteit (brief aan VV d.d. 26 mei 2020; informatieve VV 12 oktober 2021). Vanaf 2022 is hier vervolg aan gegeven via een programmatische aanpak.

De ambitie van Delfland en bijbehorende maatregelen voor biodiversiteit zijn vastgelegd in het [Waterbeheerprogramma 6](#). Delfland heeft als bovenliggend doel voor biodiversiteit: 'Leefgebieden ([small five](#)) verbeteren¹'. In lijn met landelijk en provinciaal beleid, zijn hier drie strategische doelen uit afgeleid:

- Versterken van de groenblauwe dooradering
- Natuurinclusief inrichten en werken
- Natuur(waarden) behouden en versterken

¹ De small five zijn hierbij richtinggevend, maar niet exclusief, dit betekent dat we ons ook inzetten om leefgebieden van andere soorten te verbeteren

Aan ieder doel zijn acties gekoppeld. Deze zijn weergegeven in onderstaand schema en worden in hoofdstuk 2 verder toegelicht. Een uitgebreidere toelichting en stand van zaken per actie zijn te vinden in de bijlage.

1.2 Scope

De Delflandse noemer 'biodiversiteit' omvat de droge natuur (ook wel terrestrische natuur genoemd) en de aansluiting van nat op droog. De focus ligt daarbij op de eigen terreinen, assets en werkzaamheden van Delfland, waar nodig wordt daarvoor samen gewerkt met gebiedspartners.

De natte natuur en exoten vallen buiten de scope van het programma biodiversiteit. De zorg voor de natte natuur is bij Delfland belegd in het Programma Waterkwaliteit. Het stimuleren van inheemse vegetatie valt wel binnen de scope van het programma.

2. Programmatische aanpak

2.1 Groenblauwe dooradering versterken

We versterken de groenblauwe dooradering door het ontwikkelen van natuurrijke dijken, het verbeteren van de verbinding tussen nat en droog, en het natuurrijk inrichten van onze waterbergingen. Ook wordt samengewerkt met gebiedspartners, om dat wat Delfland doet, aan te laten sluiten op de rest van het gebied.

Natuurrijke dijken

Om dijken natuurrijk te ontwikkelen zijn twee sporen belangrijk: het ecologisch maaien van de keringen, en het natuurrijk opleveren na groot onderhoud. Momenteel wordt 79 ha (van totaal 153 ha) van de door Delfland onderhouden keringen ecologisch gemaaid. In 2024 wordt in beeld gebracht hoe dit areaal uitgebreid kan worden, en hoe het ecologisch maaibeheer nog verder geoptimaliseerd kan worden.

Iedere 10 tot 15 jaar worden keringen versterkt of opgehoogd, na dit groot onderhoud, zaait Delfland – als de kering in eigen beheer is of als de beheerder ecologisch wil beheren – de kering kruidenrijk in. In 2024 wordt in beeld gebracht hoe de omstandigheden voor een soortenrijke vegetatie na groot onderhoud verder verbeterd kunnen worden. Dat kan via ontwerp, materiaalkeuze, afwerking en werkwijze. De (financiële) consequenties en eventueel gevraagde (extra) capaciteit van de nieuwe werkwijze worden in 2024 inzichtelijk gemaakt.

De focus ligt momenteel op keringen die Delfland zelf in beheer heeft en op keringen in beheer bij grote partners zoals gemeente en terrein beherende organisaties (dit is samen zo'n 10% van alle keringen). In 2025 wordt onderzocht of en hoe Delfland biodiversiteit op keringen in beheer bij derden kan stimuleren.

Verbinden nat en droog

Om groenblauwe verbindingen te creëren is samenwerking met gebiedspartners essentieel: zo kan wat Delfland doet aansluiten op wat gemeentes, provincie en terreinbeheerders organisaties in het beheergebied doen en kan samengewerkt worden in lopende gebiedsprocessen. In 2022 en 2023 is hiervoor de samenwerking met 6 gemeentes opgestart. In 2024 wordt de eerste kanskaart opgeleverd die in samenwerking met het programma Waterkwaliteit en een gemeente wordt

gemaakt. Op deze kaart worden kansrijke locaties en maatregelen voor zowel de droge als natte ecologie in beeld gebracht. Op basis van deze kansenkaart worden (financiële) consequenties inzichtelijk gemaakt en afspraken gemaakt over de uitvoer van maatregelen die volgen uit de kansenkaart.

In samenwerking met Provincie Zuid-Holland werkt Delfland via het ZH-PLG aan een subsidieaanvraag voor het versterken van de groenblauwe dooradering en het verbeteren van de verbinding tussen nat en droog in het deelgebied Midden-Delfland. Naar verwachting wordt in 2024 bekend of deze subsidie wordt toegekend. Alle gebiedspartners kunnen (op voorwaarden) aanspraak maken op het geld wanneer de subsidie wordt toegekend.

Op +/- 30 locaties in beheer bij Delfland is naast natuurvriendelijke oevers ruimte voor het ontwikkelen van droge ecologische zones. In 2024 wordt een plan gemaakt waarin staat beschreven hoe op deze gronden ecologische meerwaarde gecreëerd kan worden. Hierbij worden ook het extra werk en de financiële consequenties inzichtelijk gemaakt.

Natuurrijke waterbergingen

De 39 waterbergingen in het beheergebied van Delfland zijn elk op hun eigen manier waardevol voor de natuur. Komende jaren wordt groot onderhoud uitgevoerd aan de bergingen, waarbij maatregelen voor biodiversiteit worden meegekoppeld. In 2023 is de huidige staat en potentie van natuur in alle 39 bergingen geïnventariseerd. In 2024 worden de plannen verder geconcretiseerd en wordt een financieringsvoorstel uitgewerkt.

Los van de groot onderhoudsopgave zijn in 2023 zijn maatregelen voor de biodiversiteit genomen in waterberging Voorafsch Polder. Burgers zijn betrokken door het uitzetten van een prijsvraag voor mogelijke maatregelen. Op basis van 39 inzendingen en prijswinnaars in 3 categorieën is een inrichtingsplan uitgevoerd met ruimte voor struwelen, bomen, kruidenrijkdom en variatie aan de waterlijn.

2.2 Natuurinclusief inrichten en werken

Natuurinclusief betekent letterlijk 'de natuur inbegrepen', en gaat over de vraag hoe we dat wat we toch al doen, kunnen doen met de natuur inbegrepen: natuurinclusieve bedrijfsterreinen, projecten en pachtcontracten. Onderdeel hiervan is ook het ontwikkelen van een monitoringsinstrument voor biodiversiteit, zodat de effecten van onze inzet op biodiversiteit inzichtelijk worden.

Bedrijfsterreinen natuurinclusief

Gekoppeld aan de uitvoering van projecten op bedrijfsterreinen, en binnen de randvoorwaarden van het gebruik van de terreinen maken we bedrijfsterreinen natuurinclusief. Dit wordt gedaan in combinatie met maatregelen voor klimaatadaptatie en duurzaamheid, en d.m.v. het toepassen van de [duurzaam-op-wegwijzer](#).

Ook in beheer valt er winst te boeken op de bedrijfsterreinen: als het gebruik van de terreinen het toelaat en de toegevoegde waarde voor de biodiversiteit substantieel is, wordt over gegaan van regulier beheer op ecologisch beheer. Uit eerste berekeningen lijkt deze overschakeling niet alleen goed voor de biodiversiteit maar ook kosteneffectief te zijn.

Projecten natuurinclusief

In 2023 hebben we een instrument ontwikkeld voor het meekoppelen van biodiversiteitsmaatregelen bij de uitvoering van projecten: de [biodiversiteitsprofielen](#). Het streven is om dit instrument toe te passen bij alle projecten die Delfland uitvoert. De profielen zijn getest in zes pilotprojecten. In 2024 worden de organisatorische en financiële consequenties van het gebruik van de profielen inzichtelijk gemaakt.

Pachtcontracten natuurinclusief

Via natuurinclusief pachtbeleid wil Delfland de gronden die worden verpacht, verhuurd of in bruikleen zijn gegeven verduurzamen. Delfland wil de biodiversiteit op deze gronden stimuleren door in de overeenkomsten voorwaarden te stellen die de biodiversiteit stimuleren, bijvoorbeeld door het beperken van de begrazingsdruk, het onderhoud van landschapselementen en/of faunavoorzieningen, en het beperken of uitsluiten van het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen. In 2024 en 2025 wordt verder uitgewerkt hoe in gronduitgifte biodiversiteit meegenomen gaat worden.

Ontwikkeling monitoringsinstrument

Monitoring van biodiversiteit is een belangrijke voorwaarde voor het integreren van biodiversiteit in de reguliere werkprocessen van Delfland. Het maakt inzichtelijk wat we doen, wat het effect daarvan is, en maakt bijsturen mogelijk. Deze actie omvat het ontwikkelen van een monitoringsinstrument. Delfland werkt hiervoor samen met de andere waterschappen. Met behulp van dit monitoringsinstrument wordt het mogelijk om beleid, maatregelen en effecten op het gebied van biodiversiteit te monitoren. Belangrijk om te benoemen is dat de effecten voor de biodiversiteit vertraagd optreden, soms pas jaren later, en ook afhankelijk zijn van activiteiten van gebiedspartners.

Het monitoringsinstrument wordt in 2024/2025 verder ontwikkeld en organisatorische en financiële implicaties van het gebruik worden daarbij ook inzichtelijk gemaakt. Tijdens de ontwikkeling wordt verkend of vrijwilligers ingezet kunnen worden bij het monitoren van de droge biodiversiteit.

2.3 Natuur(waarden) behouden en versterken

Speciale aandacht hebben we voor twee specifieke groepen: bomen en boerenlandvogels.

Bomen

Inheemse bomen en struiken zijn van groot belang voor de biodiversiteit. Delfland is als kadastraal eigenaar wettelijk verantwoordelijk voor het beheer van bomen en struiken die op zijn percelen aanwezig zijn. Het bomenbestand van Delfland is momenteel nog niet op orde. Er is een schatting dat Delfland 10.000 tot 12.000 bomen beheert.

In 2023 is een eerste handreiking gemaakt voor een integraal gewogen bomenbeleid binnen Delfland, vanuit het perspectief om de biodiversiteit te vergroten. Deze handreiking geeft inzicht in de opgave ten aanzien van onze bomen, de ontbrekende data en hoe een compensatieopgave in geval van verwijdering te bepalen valt.

In 2024 en 2025 zetten we vervolgstappen richting een integraal bomenbeheerplan, waarin zowel de belangen van bijvoorbeeld waterveiligheid en waterkwaliteit als de doelstellingen op het gebied van biodiversiteit geïntegreerd worden. Daarin wordt ook inzichtelijk gemaakt waar een toename van inheemse bomen mogelijk en wenselijk is.

Boerenlandvogels

De grutto is één van de [small five](#) icoonsoorten van Delfland en is bij uitstek de icoonsoort van de Nederlandse boerenlandvogels. Grutto's foerageren in ondiepe plassen en plas-drasweilanden. Delfland participeert in ons beheergebied in het Weidevogelpact. Deze pact heeft als doel om de leefomstandigheden voor de boerenlandvogels te ondersteunen. Er zijn weidevogelkerngebieden aangewezen, en gebleken is dat de gerealiseerde kerngebieden bijdragen aan het stoppen van de achteruitgang, maar dat verdere versterking van de kernen wenselijk is om de neerwaartse trend daadwerkelijke om te buigen.

Delfland heeft hier als waterbeheerder een belangrijke rol in voor wat betreft het peil- en waterbeheer en het beheer van calamiteitenbergingen. Twee waterbergingen van Delfland zijn specifiek ingericht voor weidevogels (De gruttoplas bij het Kraaijenest en de Wollebrand). Mogelijk gevolg hiervan is dat bij noodzakelijke inzet van calamiteitenbergingen in het broedseizoen het risico bestaat nesten te verliezen. Tot dusver is dit niet nodig gebleken. In het kader van toenemende wateroverlast kan dit mogelijk in de toekomst wel gebeuren. Om de impact hiervan op de weidevogels te verminderen wordt biodiversiteit geïntegreerd in de volgorde van het inzetten van de waterbergingen.

Er is een samenwerkingsovereenkomst getekend voor de ontwikkeling van een weidevogelkerngebied in de Zuidpolder van Delfgauw. Delfland gaat hierin zijn rol invullen met inpassen van weidevogel gunstige waterhuishoudkundige condities.

3. Relatie biodiversiteit en waterschapswerk

Om uitwerking te geven aan biodiversiteit binnen Delfland worden de mogelijkheden voor biodiversiteit in afstemming met en binnen de

randvoorwaarden van de andere taken van Delfland bepaald. Daar waar de andere waterschapstaken beperkingen geven aan maatregelen voor biodiversiteit, zoeken we naar wat wel kan. Zo zijn bomen erg goed voor de biodiversiteit, maar op keringen kunnen ze een gevaar vormen voor de waterveiligheid. Aanplant van bomen op keringen wordt om die reden dus niet gedaan. Ontwikkeling van kruidenrijke vegetatie op keringen juist wel. Kruidenrijke vegetatie is goed voor de biodiversiteit én een dijk met een soortenrijke vegetatie is beter bestand tegen erosie, droogte en extreme neerslag.

In veel gevallen is de relatie tussen het waterschapswerk en het versterken van de biodiversiteit wederkerig: waterschappen kunnen via inrichting en beheer bijdragen aan het herstel en de versterking van de natuurlijke omgeving en de biodiversiteit. En goede biodiversiteit, op haar beurt, helpt het waterschapswerk. De inzichten in de positieve bijdragen van een goede biodiversiteit aan het waterschapswerk groeien. Zo werd een aantal jaar geleden nog aangenomen dat dieper wortelende kruiden een negatief effect zouden hebben op de waterkerende functie van dijken, na onderzoek blijkt het juist een positief effect te hebben.

Een goede biodiversiteit draagt ook bij aan schoon en gezond water. Het ontwikkelen van droge ecologische zones naast watergangen trekt bijvoorbeeld insecten aan wat een gunstig effect heeft op de macrofauna in het water. Een goede biodiversiteit zorgt ook voor weerbare bodems, en voor een robuuster systeem, dat zich beter kan aanpassen aan veranderende omstandigheden zoals klimaatverandering. Landschapselementen als bomen en heesters zijn heel erg belangrijk voor de biodiversiteit, daarnaast leggen ze koolstof vast, filteren lucht en fungeren als hittedempers. Als de inheemse biodiversiteit wordt gestimuleerd en het systeem in balans is, wordt de kans op exoten kleiner.

Kortom: een goede biodiversiteit levert ook heel veel op. De bijdrage van Delfland aan de biodiversiteit wordt terugbetaald in ecosysteemdiensten, zowel aan Delfland zelf, als aan de maatschappij in bredere zin.

4. Van ambitie naar opgave

4.1 Landelijk en provinciaal beleid

Het thema biodiversiteit is inmiddels ook stevig verankerd in landelijk en provinciaal beleid. Het versterken van de biodiversiteit door het vergroten van de groenblauwe dooradering is een belangrijk doel in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG); structurerende keuzes op het gebied van biodiversiteit, zoals natuurrijke dijken en een natuurinclusieve bebouwde omgeving, zijn opgenomen in de beleidsbrief Water en Bodem sturend van het kabinet; en het Rijk heeft een Agenda Natuurinclusief opgesteld, waar de waterschappen gezamenlijk een bijdrage aan hebben geleverd en bijdrage aan de uitvoering hebben toegezegd. De Delflandse strategische doelen voor biodiversiteit (zie paragraaf 1.1) sluiten aan bij het overkoepelende beleid, zowel in inhoud als in terminologie. Dat maakt het mogelijk om op termijn de Delflandse bijdrage aan regionale en landelijke doelen eenvoudig te benoemen en kwantificeren.

De zorg voor biodiversiteit heeft zich, met de verankering in provinciaal en landelijk beleid, ontwikkeld tot een opgave. De inzet is minder vrijblijvend geworden. Er is een verdere ontwikkeling gaande naar verankering in Europese regelgeving (Europese Natuurherstelwet), waarmee de inzet voor biodiversiteit op termijn een wettelijk verplichtend karakter krijgt.

4.2 Delfland en de andere waterschappen

Delfland stelde samen met de andere waterschappen een [Position paper biodiversiteit](#) (vastgesteld in CWS van de UvW d.d. 11 september 2020) en een [Manifest blauwgroen netwerk](#) op (vastgesteld in CWS van de UvW d.d. 10 september 2021). In het position paper biodiversiteit hebben alle waterschappen gezamenlijk hun ambitie voor biodiversiteit uitgesproken: "waterschappen vinden dat zij zowel een maatschappelijke verantwoordelijkheid als een unieke positie hebben om de biodiversiteit te versterken. De inzet van waterschappen kan het verschil maken." "Niet vanuit een wettelijke opdracht, maar vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid om naar vermogen, vanuit de eigen assets en werkzaamheden, bij te dragen aan een robuuste biodiversiteit." Deze brief heeft u inzicht gegeven in hoe Delfland invulling geeft aan deze maatschappelijke verantwoordelijkheid.

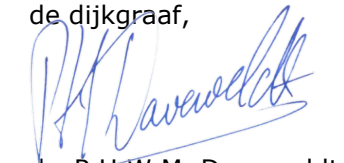
Wij vertrouwen erop u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en hoogheemraden van Delfland,
de secretaris,

ir. P.C. Janssen

de dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Bijlage:

Bijlage 1 bij brief VV: Delfland en biodiversiteit

Bijlage 2 bij brief VV: Voortgang tot nu toe en vervolgaanpak